

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ФРЕНСКИ ЕЗИК

*Милен Шипчанов,
Нов български университет*

Sommaire

Dans le présent article, l'auteur partage certaines de ses expériences et fait des suggestions concernant certaines techniques visant la numérisation (digitalisation) du processus de l'enseignement du français (FLE).

За да може една малка държава да се съизмерва с по-развитите е необходимо, освен икономическите параметри, да притежава висока степен на образованост и да владее и използва модерните информатични технологии.

Обучението по чужди езици заема важно място в образователния процес. За разлика от недалечното минало, когато езиковите гимназии бяха малко на брой, понастоящем повечето училища от средното образование обвързват учебните си планове с интензивното изучаване на чужди езика. Професионалното

*Годишник на департамент „Чужди езици и култури“,
т. 1 (2018), стр. 296-308*

Милен Шипчанов

профилиране се съчетава с изучаването на един или два чужди езици. Както учениците, така и родителите вече са с изградено убеждение, че усвояването на един, два или три чужди езика трябва да се комбинира с професионалната насоченост на съответното училище (икономика, търговия, туризъм, технологии). До голяма степен изборът на училище след седми клас отчита това желание и насочва кандидатите. Много завършващи училище придобиват сертификати за владеење на съответния език според изискванията на Европейската езикова рамка.

Висшите училища, от своя страна, също започнаха да предлагат програми в комбинация с интензивно изучаване на чужд език, а дори и преподаване на дисциплините на чужд език.

Практиката показва, че английският има видимо надмощие при избора на език за изучаване. Почти всички ученици имат една или друга степен на владеење на този език. Масовото изучаване и използване на този език обаче го превръща в нещо като *лингва франка* – средство за общуване между личности, на които той не е роден език. Геополитическите промени (напр. Брекзит) обаче отново извеждат напред необходимостта от разширено изучаване на останалите големи европейски езици, като френският и немският отново проявяват тенденция към увеличаване броя на изучаващите ги. Възможностите за студентска мобилност и обучение в други държави по различните програми като Erasmus и SEEROS повишават интереса и мотивацията за избор на френския и другите европейски езици. Съществуването на франкофонски и германски програми в някои висши училища също допринасят за повишаване на интереса към тези два езика.

Срещата на изучаването на чужди езици, специално в нашия случай на френския език, и на информационните и комуникационни технологии, се осъществява почти веднага, след като тези технологии станаха достъпни за широката публика. Високите темпове на усъвършенстване на техническите средства и достъпността им ги превърнаха в мощен инструмент за под-

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ФРЕНСКИ ЕЗИК

крепа на учебния процес. В нашия докторски труд¹ ние посочихме как компютърът се превръща във втори, възможен или задължителен медиатор, помощник на учителя/преподавателя. По този начин педагогическият триъгълник на Усей ЗНАНИЕ-ПРЕПОДАВАТЕЛ-ОБУЧАВАН се превръща в педагогически четириъгълник ЗНАНИЕ-ПРЕПОДАВАТЕЛ-(КОМПЮТЪР)-ОБУЧАВАН (по Резо, 2000).

Фигура 1

Както вече имахме възможност да споделим, на 11 януари 2016 г. в зала „Славейков“ на Френския институт в София се проведе публичен дебат на тема „Изцяло дигитализирано образование?“, с участие на Ален Тийе (Alain Thillay), ръководител на отдел във френското министерство на образованието, и Светлин Наков, генерален директор на Software University. Дискусията се водеше от журналистката от БНР Хоризонт Ирина Недева, а темата засягаше мястото на цифровизацията в образованието и темата за изграждане на Цифровото училище – не само технологичен, но също политически и социално значим проект в областта на образованието. Ален Тийе предостави информацията за цялостно цифровизиране на началната степен на френското образование, която трябваше да влезе в сила от 1 септември 2016 г. и засяга няколко милиона френски ученици. Обявената тема

¹ Шипчанов, Милен Ив. (2013) Педагогическа медиация чрез персонален компютър в чуждоезиковото обучение (самостоятелна работа и контрол): Дисертация за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по научна специалност 05.07.03 Методика на обучението по френски език. PhD thesis, 2013, Електронен архив на Нов български университет.

Милен Шипчанов

на дискусиата, а именно тоталното цифровизиране на обучението, поставяше имплицитно въпроса „Как да използваме ИКТ в обучението“, но в действителност гледната точка и изказванията се насочиха към проблема „Дали да използваме ИКТ в обучението“. Всъщност Дирекцията за цифровизиране на обучението (Direction du numérique pour l'éducation – DNE) има за мисия да определя политиката за развитие на ресурсите, съдържанията и услугите, за да се отговори на нуждите на образованието. Тя осигурява условията за кохерентно разработване на ресурсите и осигурява тяхната валоризация и разпространение. През последните месеци имаме индикации, че българското Министерство на образованието и науката (МОН) се насочва към подобна тактика, за да се цифровизират ресурсите (учебници, упражнения и помагала) за учениците. Указания са подадени и към издателите на учебна документация.

Тук няма да се спираме отново на преимуществата на информационните и комуникационни технологии за обучението по френски език като достъпност, интерактивност, обективност, повишаване на интереса и мотивацията и т.н. Ще обърнем внимание на два аспекта, които излизат на преден план през последните месеци.

1. Социален аспект на цифровизацията – Електронните варианти на учебните комплекси и документация повишават достъпността до знанието на всички слоеве на обществото. Докато обучаваните в големите градове могат да посещават културните институти, документалните центрове и библиотеките, то тези от малките и отдалечени селища ще имат достъп до ресурсите, базирани в интернет. По този начин ще бъдат в известна степен равнопоставени с останалите обучавани.

2. Чрез пълната цифровизация на обучението ще се отговори на нуждите на поколението, което в момента е в училищата и университетите и което условно се обозначава като „поколението Z“. Това са младежите, родени след 1995 г. и които имат интернет в

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ФРЕНСКИ ЕЗИК

кръвта. Те са хипер-свързани с мрежата, връзката им е постоянна и активна. В голяма степен техническата им подготовка определя приоритетите и тактиката им в процеса на обучение. За тях техническият медиатор се ползва с по-голямо доверие, отколкото живия преподавател – те вярват повече на социалните мрежи и интернет като истинен носител на информация. Освен компютри у дома, те непрекъснато ползват активно таблети и портативни смарт-телефони за справки, търсене на информация и комуникация. Тази тенденция не може да се ограничи, следователно трябва да се анализира и използва за целите на усвояването на чуждия език, в нашия случай френския. По наши наблюдения, в различни училища тактиката варира – например докато в Национална финансово-стопанска гимназия учениците трябва да оставят телефоните си на специални етажерки (но пък имат занятия за усвояване на френски език в компютърна зала), в 33 ЕГ „Св. София“ учителките провеждат нарочни занятия с таблети и телефони на учениците.

Тук можем да споменем и някои други аспекти на електронизираното обучение – екологичния (хартиен носител-електронна версия), икономическия (сравнително високата цена на хартиения носител), физиологическия (тежестта на учебниците и помагалата за крехката физика на малките ученици).

Френските издателства за учебни методи по френски като чужд език Hachette и Clé International предлагат електронни версии на своите учебни системи, предназначени както за преподаватели и институции (училища и университети), така и за обучаваните. Тези версии се поддържат на различни носители (компютър, таблет, смартфон, интерактивна дъска ТВІ) и позволяват на потребителя да изготвя собствена тактика за генериране на урока или самостоятелното занятие. Възможността да се извеждат на екран една или две страници, да се включват в работно пространство различни елементи от системата (страници, упражнения, аудио и видеозаписи и др.) представлява елемент от т.нар. „сценаризиране“ на учебното занятие. Предос-

Милен Шипчанов

тавят се също и допълнителни електронни ресурси, които лесно се интегрират в платформи за e-learning като Moodle™.

Не винаги обаче учебните институции закупуват електронните версии. Какво да прави тогава мотивираният учител, за да облекчи и разнообрази учебния процес, особено във възрастовия пояс на поколение Z, където освен нормалния трансмисивен модел на преподаване на граматическата и лексикалната прогресия трябва също така да засилва вниманието и повишава мотивацията на учениците? Според принципите на конструктористката методика, която е водеща в момента, вниманието е центрирано върху обучавания, а учителят/преподавателят се явява по-скоро помощник и сътрудник в самостоятелната работа на обучавания.

Ако се придържахме към класацията на използването на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) в обучението, дадена от Ромеро (Romero 2015), можем да направим следните предложения:

1. Пасивно използване на ИКТ – обучаваните имат достъп до съдържание или приложение, четат и възприемат съдържание, без да могат да влияят върху него. Обучаващият е оператор на техническото средство и показва текст, пуска аудио- и видеоматериали.

а) *Създаване на база данни от текстови варианти на учебните системи*

Могат да бъдат сканирани учебните системи във формат PDF, като за учебния процес се избират отделни страници или се прожектира линейно урочната единица. Чрез документното търсене могат да се намерят и сайтове с файлове за безплатно сваляне, а също така в някои сайтове за документен обмен (напр. <http://langacademy.net/>) срещу заплащане на малък абонамент се получава достъп до подобни ресурси, споделяни от други преподаватели.

б) *Създаване на база данни от аудио и видео файлове*

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ФРЕНСКИ ЕЗИК

Освен възможността да се подават към обучаващите линкове към сайтове с учебни видео- и аудио-материали, мотивираните преподаватели могат да свалят подобни файлове след определена техническа подготовка. Например към браузъра *Mozilla Firefox* може да се инсталира безплатното приложение (addon) *Video DownloadHelper* и да се свалят изведените на екран видеоматериали. Същото може да се направи чрез копиране на линка на съответната страница в сайта Clipconverter.com, чрез който може да се зададе сваляне на файла във формат и размер по желание на потребителя. След това тези файлове могат да бъдат обработени, конвертирани, нарязвани или оразмерявани с безплатната програма *Virtual Dub* за нуждите на учебния процес. Тук споделяме и адреса на сайта <http://filmfra.com/>, където могат да се гледат свободно френски филми с френски субтитри.

в) *Създаване на бази данни с електронни книги и текстове*

Съществуват много сайтове, откъдето могат свободно и безплатно да се свалят книги и текстове на френски език. Такива сайтове са например <https://livreslib.com/> (във формат PDF), <http://bibliothequenumerique.tv5monde.com/>, http://athena.unige.ch/athena/admin/ath_txt.html и други.

2. Интерактивно потребление на ИКТ – Обучаваният може да осъществява взаимодействия със съдържанието с различна степен на сложност (интерактивност). Той в голяма степен прилага различни стратегии, за да достигне до правилните отговори. Основната работа се базира на два вида дигитални учебни материали:

а) *Хипертекстови* материали, съдържащи линкове към различни части на представената информация. Тук отново опираме до „разчупеното“ четене. Стана традиция да се твърди, че младежите сега „не четат“. Не, те просто четат по друг начин. Логиката на структурата на интернет сайтовете и социалните мрежи създава нагласи към така нареченото магазинно четене,

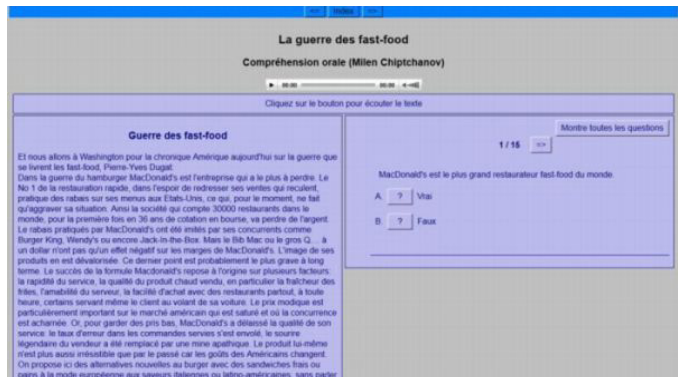
Милен Шипчанов

което се отличава от линейното четене в традиционната му форма. Постоянното общуване в социалните мрежи и документното търсене в интернет изграждат в поколението Z навик и очакване текстът, който четат, да ги препраща към различни места в интернет, да дава незабавен отговор на търсенето.

б) *Интерактивни упражнения по лексика, граматика и странознание*

Тук преподавателят има две възможности:

– да разработи самостоятелно свои упражнения чрез генератор на обучаващи модули като на безплатната програма *Hot Potatoes*. Програмата е предназначена за учители, използването ѝ е лесно и интуитивно и упражненията са във формат HTML, което ги прави лесни за интегриране в индивидуални сайтове или в платформи за дистанционно обучение. За усъвършенстване на уменията за ползване на програмата насочваме към сайта на д-р Стан. Богданов, който разработва в дълбочина възможностите на канадския пакет.²

Фигура 2

Комбинирано упражнение за разбиране при слушане и четене, реализирано чрез *Hot potatoes*

² <http://ewbooks.info/hotpot/>

– Използване на сайтове с интерактивни упражнения – В интернет пространството съществуват мно-

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ФРЕНСКИ ЕЗИК

жество сайтове, които предлагат интерактивни упражнения. За френски език такива са Français Facile (www.francaisfacile.com/), Activités en ligne (<http://www.leplaisirdapprendre.com/activites-en-ligne/>) и др. Преподавателите трябва да правят избора си според много критерии:

- Съдържанието отговаря ли на целите?
- Какво пространство отделя сайтът за упражнението и допълнителна информация (реклама)?
- Обновява ли се редовно?
- Какъв е КПД на съответния сайт? и др.

Преподавателят може също да запише сайта на диска и с помощта на безплатни или закупени едитори за HTML като *Front Page*, *Notepad++*, *First page 2006* и др., с които да се изчисти ненужната информация и страницата да се оптимизира.

3. Създаване на съдържание – Обучаваният получава задача да създава съдържание в индивидуален съзидателен процес. Това може да включва писане на текст (презраказ, есе) с помощта на инструментите на *MS Office* или други подобни, създаване на презентация по зададен проект, създаване на хипертекстов или аудиовизуален обект и др.

а) освен интердисциплинарното обучение по чужд език с помощта на програмите на *MS Office*, обучаваните могат да използват възможностите на смартфоните за моментна или отложена комуникация – изготвяне на резюме (ограничено до определен брой знаци от приложението), писане на кореспонденция и др.

б) създаването на съдържание може да включи и използването на програми за гласово разпознаване като *IBM ViaVoice*, *Speech To Text* и *Speech to Text Translator*, *ListNote Speech*, *Write SMS by voice*, *Voice Text*. Обучаваният произнася съответните изречения, описания, проект, програмата разпознава думите и ги препредава чрез офис-програмата за писане. Обучаваният изгражда умения за четене, говорене, а след

Милен Шипчанов

това упражнението може да се разшири до превод и редактиране.

в) упражнения по превод с използване на автоматични преводачески програми и памети, последвани от анализ и редактиране на резултата, използване на онлайн речници и приложения като *Babylon*, *Reverso*, конкордансъри (*Concapp*) за анализ на текстове и изготвяне на потребителски речници и успоредявания на текстове.

4. Съвместно създаване на съдържание

5. Партиципативно съвместно създаване на съдържание

В тези две форми обучаваният/обучаваните реализира/т продукцията в сътрудничество със съучениците си при моделиране на знанията в колективен съзидателен процес. Разработват се определени теми (проекти) или въпроси с глобално значение (екология, история, странознание, икономика, проблеми на младежта, устойчиво развитие и др.). Могат да се използват както творческо участие във видео-форум, социална мрежа или платформа, свързано с разбирането и разрешаването на даден проблем (проект за хипертекстово, аудио–визуално или програмно съдържание), така и приложенията на смартфона за синхронна и асинхронна комуникация (чат, месенджер) и фотоапарата и видеокамерата за заснемане на кратки презентации по зададения проект.

Лингво-дидактически приложения за смартфон и таблет

Тези игри съчетават игровия елемент с упражняването на тактики за усвояване на определени думи и правописа на някои думи, което е много важно за френския език. Игровият елемент повишава заинтересоваността и мотивацията и по нестандартен начин, като изважда учениците от типичната учебна среда. Тук даваме пример за някои подобни игри за андроид на свободен достъп в интернет.

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ФРЕНСКИ ЕЗИК

Фигура 3

Скриншотовете на игрите *4images1mot*, *Charme des mots*, *Mots mêlés* и *Ruzzle*.

Естествено, тук можем само да нахвърляме определени идеи за дигитализиране на учебния процес по френски. В социалните мрежи в последно време се

Милен Шипчанов

рекламират „революционни“ методи за изучаване на чужди езици за 2 седмици. Всичко обаче се свежда до т. нар. *flash*-карти – електронен вариант на архаичния метод за научаване на непознатите думи с помощта на листчета, като от едната страна е написана френската дума, а от другата българския ѝ превод. Нашето мнение е, че всички възможности за дигитално представяне и упражняване на френския език трябва да се използват с мярка и с необходимата подготовка и стратегия.

БИБЛИОГРАФИЯ

Cristol, D. (2016). Réinventer l'ingénierie de formation à l'ère du numérique, Dernière mise à jour de l'article le 07 novembre 2016, https://cursus.edu/articles/36117#.WrIF6H_F6Uk. Посетен на 20.3.2018

https://www.modernenglishteacher.com/ipads_learning_tools_or_toys_25769833954.aspx

Rézeau, J. (2001). Médiatisation et médiation pédagogique dans un environnement multimédia. Thèse de doctorat de l'Université Bordeaux 2, 2001. URL: <http://pagesperso-orange.fr/joseph.rezeau/recherche/these.htm>, Посетен на 21.03.2018

Romero, M. (2015). Usages pédagogiques des TIC: de la consommation à la cocréation participative, 2015, URL: <http://www.vteducation.org/fr/articles/collaboration-avec-les-technologies/usages-pedagogiques-des-tic-de-la-consommation-a-la>, последно посетен на 21.03.2018

AlSied, S.M., Pathan, M.M. (2013). The Use of Computer Technology in EFL Classrooms- Advantages & Implication. International Refereed & Indexed Journal of English Language & Translation Studies, Vol: 1, Issue: 1, April-June. http://journaldatabase.info/articles/use_computer_technology_efl.html

Делкроа (2016): <http://www.atlantico.fr/decryptage/et-maintenant-generation-z-et-ne-va-pas-en-arrangeant-eric-delcroix-1635627.html#98GY3PvhU7ovuwvh.99>. Последно влизане януари 2017

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ФРЕНСКИ ЕЗИК

Moorhouse, B. (2016). iPads. Learning tools or toys? *Modern English Teacher*, Volume 25, Issue 2

Причард Pritchard, A. (2007). *Effective Teaching with Internet Technologies. Pedagogy and Practice*. London: Paul Chapman Publishing, ©

Шипчанов, М. (2014). Принципи на практическото разработване на дигитализирани учебни материали в чуждоезиковото обучение; Чуждоезиково обучение, книжка 6, година XLI, стр. 677

Шипчанов, М. (2014). Разработване на дигитализирани учебни материали в чуждоезиковото обучение. Чуждоезиково обучение, книжка 5, година XLI, стр. 542